



**Rada seniorů České republiky, o.s.**

nám. W. Churchilla 2, 113 59 Praha 3

Telefon: +420 234 462 073-7 Web adresa: [www.rscr.cz](http://www.rscr.cz) E-mail: [rscr@rscr.cz](mailto:rscr@rscr.cz)

V Praze dne 20. 8. 2007

## **S T A N O V I S K O**

**k ministerskému návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony**

### **I. Obecně k důchodové reformě:**

Rada seniorů ČR předala Ministerstvu práce a sociálních věcí České republiky dne 4. prosince 2006 komplexní stanovisko ke všem etapám důchodové reformy. Ve vztahu k první etapě důchodové reformy, tj. k parametrickým úpravám současného průběžně financovaného DB systému, bylo mimo jiné navrhováno:

- 1) směřovat k celkovému náhradovému poměru (jako poměru mezi průměrným starobním důchodem a průměrnou mzdou) 45 – 50 % a ten v hlavním pilíři penzijního systému udržet,
- 2) zmírnit přerozdělování, tj. nastavení výpočtového základu - změnit poměr redukčních hranic 100 %, 30 %, 10 % (§15 zákona č.155/1995 Sb.),
- 3) ohodnotit a realizovat platby státu za tzv. náhradní doby důchodového pojištění,
- 4) změnit současný institut každoroční automatické valorizace penzí tak, aby valorizace důchodů pro daný rok byla rovna indexaci základů pro výpočet nových důchodů (zohlednění obecného mzdového nárůstu při výpočtu důchodů),
- 5) a výhledově oddělit invalidní a pozůstalostní důchodové pojištění od starobního důchodového pojištění.

**Rada seniorů ČR s politováním konstatuje, že žádný z výše uvedených návrhů Ministerstvo práce a sociálních věcí neakceptovalo.**

## **II. Obecně k návrhu novel zákonů č. 155/1995 Sb., 582/1991 Sb., 589/1992 Sb., a k některým dalším novelám zákonů:**

Rada Seniorů ČR podporuje pokračování důchodové reformy a je si vědoma potřeby zajistit dlouhodobou ufinancovatelnost základního pilíře důchodového systému. Toho je ale třeba dosáhnout jinými způsoby, než restrikcemi dávkového systému. Důchodová reforma musí mít nejen ekonomický, ale především sociální aspekt a musí nacházet řešení jak na výdajové tak na příjmové straně systému s ohledem na ekonomický vývoj a vývoj životní úrovně obyvatel. Podle našeho názoru v první etapě reformy by měly být nejdříve odstraněny některé přetrvávající nespravedlnosti systému, jako je zvýhodnění některých skupin pojištěnců při placení pojistného na důchodové pojištění a další. Dosud neexistuje ani vícezdrojové financování, a to přesto, že např. o placení ze státního rozpočtu za náhradní doby se hovoří již řadu let. **Rada seniorů ČR považuje za nezbytné důchodovou reformou zajistit nejen odpovídající perspektivu důstojného stáří důchodcům budoucím, ale současně také odpovídající perspektivu důstojného stáří důchodcům současným.** Jde o změnu nastavení valorizačních schémat nejen k uchování reálné hodnoty penzí, ale v přiměřeném rozsahu též k podílu důchodců na prosperitě společnosti. I proto je třeba v reformě zachovat potřebnou míru solidarity, bez které se žádný sociální systém nemůže obejít.

### **Rada Seniorů ČR má zásadní připomínky k východiskům důchodové reformy, uvedeným v přílohách návrhu zákona a to zejména:**

a/ V prognózách demografického vývoje není zapracován vliv akceptované migrace, chybí prognózy vývoje mezd a platů zaměstnanců, prognózy vývoje příjmů OSVČ a tím i příspěvků ostatních skupin aktivních obyvatel, prognózy vývoje věku dožití.

b/ Vývoj základních makroekonomických ukazatelů / v příloze č.1 tabulka 4/ neuvažuje vůbec s kladným vývojem nezaměstnanosti a také v ostatních ukazatelích je spíše na minimálních hodnotách. Z toho vyplývá, že propočty v grafech 2 až 13 přílohy č.1 nelze kontrolovat a oponovat, přičemž tvoří základ filozofie celého návrhu a tím vzbuzuje nedůvěru k závěrům.

c/ Pokračování v dalším zvyšování důchodového věku je ze strany předkladatele odůvodňováno potřebou jeho přizpůsobování naději dožití. V naději dožití (střední délce života) však Česká republika za původními členskými státy EU, které mají zaveden statutární věk pro nárok na starobní důchod 65 let, stále o několik let zaostává. Podle statistiky Eurostatu mají v České republice muži narození v roce 2005 naději, že se dožijí cca 73 let (72,9) a ženy cca 79 let (79,1). Přitom důchodový věk 65 let se má podle návrhu zákona v roce 2030 týkat již mužů narozených v roce 1965, tedy ročníků, u nichž je naděje dožití proto ještě nižší. Za původními členskými státy EU, s nimiž

máme důchodový věk postupně srovnat, jsme v naději dožití o cca čtyři roky pozadu. Například v Belgii mají muži naději, že se dožijí 76,7 let, v Itálii 77,6 let, v Rakousku 76,7 let, ve V. Británii 76,9 let, v Německu 76,2 let, v Irsku 77,1 let a ve Francii 76,7 let. Obdobný odstup je také u žen.

d/ Česká republika vykazuje v rámci EU jeden z nejvyšších ročních fondů skutečně odpracované doby, což představuje vyšší fyzickou a psychickou opotřebovanost českých zaměstnanců a potvrzuje v tomto smyslu nutnost nižšího věku odchodu do důchodu.

Doporučujeme proto posunout zvyšování důchodového věku na pozdější období v souladu s vývojem délky dožití.

e/ I když se navrhuje zvýšit důchodový věk na 65 let pro všechny muže a ženy, není řešena situace zaměstnanců, kteří dlouhodobě pracují ve fyzicky náročných pracovních podmínkách a v profesích, jejichž výkon zanechává trvalé následky na zdraví.

f/ V souvislosti s dalším zvyšováním důchodového věku je třeba také zohlednit skutečnost, že i při snižování nezaměstnanosti v poslední době zůstává v České republice nadále vážným problémem zaměstnavatelnost starších občanů. Motivace k jejich dalšímu setrvání na trhu práce, vč. navrhované možnosti zvyšovat si procentní výměru důchodu za každých 180 kalendářních dnů odpracovaných po vzniku nároku na starobní důchod při souběžném pobírání poloviny starobního důchodu, sama o sobě pracovní místa pro starší zaměstnance nezajišťuje, a při dalším prodlužování důchodového věku se tyto problémy ještě prohloubí. Nehledě na negativní dopady na psychiku těchto osob s dosavadním celoživotním zaměstnáním.

g/ Rada Seniorů má rovněž výhrady proti změnám v kategorizaci a posuzování invalidity pro účely invalidního pojištění. Pokud jde o pokus vnést pořádek do systému a snížení případně neoprávněně požívaných invalidních důchodů, není třeba změň zákona, ale řešit problém kontrolními a organizačními kroky. Podle důvodové zprávy mají tyto změny ovlivnit vývoj invalidity, náklady na invalidní důchody a počty ekonomicky aktivních a neaktivních osob. Máme proto obavy, že hlavním smyslem změny definice invalidity je - zvláště, když je zdůrazněno, že Česká republika je kritizována za vysoký počet invalidních důchodů - snížit počet poživatelů těchto důchodů, a tak za každou cenu ušetřit. Přitom má být do invalidity prvního stupně (pokles pracovní schopnosti nejméně o 35% a nejvíce o 49%) zařazeno cca 74 až 75% pojištěnců, kteří jsou nyní částečně invalidní. S tím, že „důsledkem bude snížení dosavadního důchodu“. Vedle toho má být výše invalidních důchodů, stejně jako důchodů starobních, negativně ovlivněna také dalšími navrhovanými parametrickými změnami. U invalidních důchodů a pozůstalostních důchodů, které z nich budou odvozeny, se očekává efekt (zřejmě z hlediska úspor) v podstatě okamžitě po zavedení změn s tím, že se odhaduje, že u plných invalidních důchodů by došlo k postupnému snížení úrovně u nově přiznávaných důchodů s cílovým stavem o 3 až 5% (obdobné snížení lze předpokládat zejména v souvislosti s opatřeními týkajícími se náhradních dob také u starobních důchodů) a u částečných invalidních důchodů a pozůstalostních

důchodů o 2% až 3%. K takovým změnám má být přistoupeno v době, kdy se má dále zvyšovat důchodový věk a mnozí z ekonomicky aktivních občanů nebudou až do jeho dosažení schopni v zaměstnání z důvodu nepříznivého zdravotního stavu setrvat!

h/ Návrh na prodloužení minimální potřebné doby pojištění pro nárok na starobní důchod ze současných 25 roků na 35, resp. na 30 roků, se může při průměrné délce pojištění 40 roků zdát jako neproblematický. V souvislosti s dalšími navrhovanými opatřeními (nezapočítávat dobu studia jako náhradní dobu a započítávat náhradní doby i pro nárok na důchod pouze 80%) však může toto prodloužení potřebné doby pojištění pro mnohé zaměstnance, zejména v regionech s vysokou dlouhodobou nezaměstnaností, v budoucnu znamenat, že pro nesplnění této podmínky jim nevznikne nárok na starobní důchod a budou ve stáří odkázáni na jiný sociální systém. Rovněž tento návrh komplikuje zapojování žádoucích migrantů do našeho důchodového systému. Proto RS ČR nesouhlasí s navrhovaným prodloužením potřebné doby pojištění. Podle statistiky MPSV činila v roce 2006 průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání na úřadech práce 649 kalendářních dnů, tedy téměř dva roky. Přitom v mnohých případech je tato doba, vzhledem k tomu, že jde pouze o průměr, ještě podstatně vyšší.

i/ Zcela zásadní vliv na snížení úrovně důchodů má mít ovšem již zmíněné zrušení doby studia na střední, vyšší odborné a vysoké škole jako náhradní doby pojištění. Vzhledem k tomu, že podle současné právní úpravy se započítává jako náhradní doba pro důchod u pojištěnců, kteří studovali po 31.12.1995 šest let doby studia po 18. roce věku, a to 80%, jde o snížení doby pojištění pro důchod o cca pět roků ( $365 \text{ kalendářních dnů} \times 6 \text{ roků} = 2190 \text{ dnů}$ .  $2190 \text{ dnů} \times 0,80 = 1752 \text{ dnů}$ , což je cca 5 roků, resp. 4,8). Tzn. snížení procentní výměry důchodu o 7,5%. Např. starobní důchod vypočítaný podle stávající právní úpravy ve výši 10.000 Kč měsíčně by byl při zrušení doby studia jako náhradní doby nižší o více než 600 Kč a důchod přiznaný dnes ve výši 12.000 Kč podle nového způsobu výpočtu nižší téměř o 800 Kč měsíčně. Důvodová zpráva sice konstatuje, že financování této náhradní doby pojištění ve srovnání s ostatními náhradními dobami v rámci solidarity základního důchodového pojištění je nejméně odůvodněné, ale je třeba si uvědomit, že mají-li pojištěnci s vysokoškolským vzděláním vyšší příjmy, odvádějí také více do systému na pojistném, a to nejen na svůj důchod, ale i na solidaritu. Navíc vzdělanost má pozitivní dopad na celou společnost a tento problém nelze pojímat jen z individuálního hlediska.

j/ Úpravy, které řeší zaměstnání důchodců, například zrušení povinnosti mít při souběhu výplaty starobního důchodu s příjmem z výdělečné činnosti sjednán pracovněprávní vztah nejdéle na dobu jednoho roku, nebo umožnění zvýšení procentní výměry starobního důchodu o 1,5% výpočtového základu za každých 180 kalendářních dnů výdělečné činnosti při souběžném pobírání poloviny starobního důchodu Rada seniorů ČR vítá.

Závěrem je třeba konstatovat, že pro zajištění dlouhodobé finanční stability důchodového systému je třeba více počítat s nástroji, které stojí mimo důchodový systém. Takovými nástroji je mj. další zvýšení výkonnosti ekonomiky a produktivity práce, růst HDP, zvyšování zaměstnanosti, zavedení propopulačních opatření provázaných s prozaměstnaneckými opatřeními a podpora žádoucí migrace, v neposlední řadě také umožnění vícezdrojového financování.

**Ze všech výše uvedených důvodů a také z důvodů neakceptování předložených návrhů k penzijní reformě (viz část I stanoviska) Rada Seniorů České Republiky návrh zákona, kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů a další zákony odmítá jako celek a doporučuje jeho kompletní přepracování ve smyslu podaných připomínek.**

### **III. K JEDNOTLIVÝM USTANOVENÍM :**

#### **Část první – změna zákona o důchodovém pojištění**

1/ V Čl. I se zrušují následující body :

1 – 5, 7, 11, 16, 24, 28, 30, 43, 50–52, 53, 54 a 55, 58 a 59, 60, 61, 65, 66, 67 – 73, 76, 78, 79, 83–85, 89, 90 a 91

Zdůvodnění :

Jde o legislativní úpravy, související s nově navrhovanou úpravou invalidity, zrušením plného a částečného invalidního důchodu a se zavedením 3 stupňů invalidity se kterou nesouhlasíme – viz zdůvodnění v obecném stanovisku.

2/ V Čl. I se zrušují následující body:

6, 9, 25, 57

Zdůvodnění:

Jde o legislativní úpravy, související se zrušením doby studia od roku 2010 jako náhradní doby pojištění s čímž RS ČR nesouhlasí – viz podrobné zdůvodnění v obecném stanovisku.

3 / V Čl. I se zrušují následující body:

33, 35, 41, 42,

Zdůvodnění :

Jde o úpravy, související s návrhem prodloužení doby pojištění pro nárok na starobní důchod. S tím RS ČR nesouhlasí – viz obecné stanovisko

4 / Čl. I se zrušují následující body:

37, 38, 39, 40, 43, 45, 46, 92,

Zdůvodnění:

Jde o úpravy, související se zvyšováním důchodového věku na 65 let s čímž v současné době a v navrhovaném postupu RS ČR nesouhlasí – viz podrobnější vysvětlení v obecném stanovisku.

5 / Čl. I se bod 47 upravuje takto:

Ve větě první navrženého znění § 36 odst. 2 se text „**invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně**“ nahrazuje textem „**plný invalidní důchod**“.

Zdůvodnění:

Jde o legislativně technickou úpravu související s požadavky RS ČR na zachování současných dvou stupňů invalidity.

6 / Čl. I bod 56 se upravuje takto:

V § 40 odst. 2 se text „**pro nárok na invalidní důchod**“ nahrazuje textem „**pro nárok na plný nebo částečný invalidní důchod**“

Zdůvodnění:

Jde o legislativně technickou úpravu související s požadavky RS ČR na zachování současných dvou stupňů invalidity.

7 / Čl. I. bod 86 se v § 61a odst. 1 a 2 před slovo „**invalidní**“ nově vkládá slovo „**plně**“.

Zdůvodnění:

Jde o legislativně technickou úpravu související s požadavky RS ČR na zachování současných dvou stupňů invalidity.

8/ Čl. I bod 88 se v § 65 odst. 1 před slovo „**invalidní**“ nově vkládá slovo „**plně**“.

Zdůvodnění:

Jde o legislativně technickou úpravu související s požadavky RS ČR na zachování současných dvou stupňů invalidity.

9 / Čl.II Přejídná ustanovení se ruší body :

3, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 14

Zdůvodnění:

Jde o ustanovení, týkající se změn v invalidních důchodech a redukce náhradních dob se kterými RS nesouhlasí. V případě akceptování našich požadavků jsou předmětná přechodná ustanovení nadbytečná.

10/ Čl. III.Zmocnění k vydání nového zákona se zrušuje.

Zdůvodnění:

Pokud nebudou realizovány změny, se kterými RS ČR nesouhlasí, není důvod pro vyhlášení úplného znění zákona.

## **Část druhá – změna zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení**

1 /Čl . IV. Zrušují se body:

1 a 2, 3, 5 až 9, 11 a 12, 20, 26, 35, 38, 44, 46 a 47

Zdůvodnění:

Jedná se o články, týkající se změn invalidity, se kterými RS ČR nesouhlasí – viz obecné stanovisko.

2 / Čl . IV. Zrušuje se bod 30

Zdůvodnění:

Tento bod souvisí se zrušením náhradních dob za studium, se kterým RS ČR nesouhlasí – viz obecné stanovisko.

3/ Čl . IV. V bodě 36 § 81 odst. 4 se před text „invalidního důchodu“ doplní text „plného“

Zdůvodnění :

Jde o zachování terminologie ve smyslu obecného stanoviska.

4 / Čl . IV. V bodě 40 se navrhuje nový text § 86 odst. 3 takto:

„/3/ Orgán, rozhodující o plném invalidním důchodu nebo o částečném invalidním důchodu, uvádí v rozhodnutí vždy den vzniku invalidity, zda se jedná o částečnou nebo úplnou invaliditu, den, od něhož došlo ke změně stupně invalidity a procentní míru poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti pojištěnce.“

Zdůvodnění:

Navrhuje se úprava textu ve smyslu stanoviska Rady seniorů ČR ke změnám invalidity.

V Praze dne 20. srpna 2007

Dr. Zdeněk Pernes  
předseda RS ČR

## **Příloha:**

### **STANOVISKO Rady seniorů ČR k důchodové reformě**

*Na základě prostudování jednotlivých návrhů politických stran na důchodovou reformu, závěrečné zprávy výkonného týmu pro rozhodnutí o důchodové reformě v ČR a vlastních analýz, dospěla ekonomická komise a kolegium RSČR k následujícím závěrům a doporučením. Při rozhodování o reformě je nutno především nelikvidovat společenské uzance, které se tvořily mnohdy těžce po dobu nejméně 100 let, jako je mezipříjmová solidarita mezi plátcí příspěvků do pojistného systému, zabudovaná solidarita s invalidy a pozůstalými po pojištěncích a to, čemu se ne zcela právem říká mezigenerační solidarita je že z dnešních placených příspěvků jsou placeny důchody dřívějších přispěvatelů. Z toho rezultoval dnešní průběžně financovaný DB - dávkově definovaný penzijní systém. Rozbijeme-li reformou tyto uzance, bude to mít nepochybně za následek zvyšování chudoby značné části populace, sociální a společenské neshody, ekonomické problémy spojené s poklesem spotřeby a nadvýrobou a v konečném důsledku i rozdělení společnosti s nevraživostí mezi skupinami s vážnými dopady na bezpečnost, kriminalitu a terorismus. Musíme si současně uvědomit, že pokud výsledkem důchodové reformy bude snížení relace důchodů k hrubým mzdám u většiny zaměstnanců (to je cca 60% zam. s nižším než prům. platem), vyvolá to problémy v celé ekonomice snížením spotřeby domácností důchodců, spojeným s poklesem HDP, tlak na státní rozpočet při řešení sociálních problémů, spojených s chudobou a současně snížení příjmů tohoto rozpočtu, plynoucí z nižších výnosů nepřímých daní*

*I. Reforma by neměla likvidovat mezigenerační solidaritu, která spočívá v tom, že z průběžně placených příspěvků jsou placeny důchody dřívějších přispěvatelů. Znamená to, že aktuální plátcí současně plní své povinnosti vůči rodičům a prarodičům. Stejně by neměla být likvidována mezipříjmová solidarita, protože má kromě toho, že slouží pro zabezpečení vdovských a vdoveckých důchodů po zemřelých důchodcích, ještě i nezanedbatelný vliv na stabilitu systému. Takovéto systémy velmi dobře fungují po určitém ustálení v řadě evropských zemí a spoluvytvářejí velmi efektivní společnost s minimálními sociálními problémy. Z toho rezultoval dnešní průběžně financovaný DB - dávkově definovaný penzijní systém.*



*Proto při výpočtech alternativ důchodové reformy musíme brát všechny tyto ukazatele do úvahy a hlídat vývoj indexu životních nákladů důchodců a vývoj nejen průměrné výše důchodů, ale i důchodů podle příjmových skupin zaměstnanců a OSVČ z toho důvodu, že OSVČ nikdo v návrzích reformy samostatně neřeší.*

*Z historické zkušenosti víme, jak obtížné je se k takovýmto uzancím vracet, zjistíme-li, že jsme reformu provedli špatně a že není z ekonomických a politických důvodů dlouhodobě udržitelná. Skupina lidí, která byla při reformě zvýhodněna se bude bránit ustupovat z výhod a autoři chybného návrhu nebudou chtít přiznat selhání a nekvalifikovanost. Finanční loby, která se mezitím v systému usadí bude velkou politickou i finanční silou bránit změnám a nedovolí, aby byli ze systému vyřazeni a nebo jejich podíl snížen.*

*Proto a z dalších důvodů, které popíšeme dále, doporučujeme setrvat u současného systému, jako základního pilíře, parametricky ho upravit směrem k vyšší motivaci vysokopříjmových skupin a současně řešit jiné, než demografické problémy, které způsobují, že systém je v budoucnu těžko ufinancovatelný. Demografický problém považujeme za účelově zveličený a prognózy by měly být optimističtější, než jaké byly použity při výpočtech návrhů reformy v jednotlivých politických stranách i výkonným týmem. Jenom snížením nezaměstnanosti o 6% na 2% nezaměstnanosti, což jsou podle našeho názoru nezaměstnaní, kteří chtějí pracovat, by přineslo snížení sociálních výdajů, zvýšení vstupů do systému a se současným řešením věku odchodu do důchodu, případně i oddělením invalidního a pozůstalostního důchodového pojištění, kromě důchodů vdovských a vdoveckých po zemřelých důchodcích, od starobního důchodového pojištění a dobrou propopulační rodinnou politikou bychom zajistili dlouhodobou stabilitu a ufinancovatelnost důchodového systému v hlavním pilíři při velmi dobrém náhradovém poměru kolem 50% hrubé mzdy.*

*Podle rozdělení obyvatel podle příjmových skupin, chceme-li udržet chudobu v ČR na nízké úrovni je nutné:*

*a/ směřovat k náhradovému poměru 45 – 50% hrubé mzdy a ten v hlavním pilíři udržet.*

*b/ přerozdělování, mezipříjmovou solidaritu poněkud zmírnit (nastavení 100% , 30% a 10% hranice při výpočtu základu důchodu) a dořešit jiným způsobem.*

*c/ oddělit invalidní a pozůstalostní důchodové pojištění od starobního/dnes cca 1/3 příspěvků na důch. pojištění jde na tyto důchody a tlak je na zvyšování/a jeho úpravu na účast pojištěnce, zaměstnavatele, státu a komerčních pojišťoven (viz vysvětlení dále). Zároveň dořešit příspěvky OSVČ tak, aby jejich důchody odpovídaly jejich předdůchodovým příjmům a netvořili problémovou skupinu důchodců s nedostatečnými důchody.*

*K použití NDC jako hlavního pilíře důchodového pojištění máme tyto připomínky:*

*V případě jeho zavedení je nutné řešit zejména mezipříjmovou solidaritu, což není jednoduché a dále část příspěvků, která musí být použita na invalidní a pozůstalostní důchody (cca 1/3)*

**Závěr:** *Zachovat stávající průběžně financovaný DB systém s úpravami parametrů (mezipříjmová solidarita a příspěvky OSVČ) jako hlavní pilíř s náhradovým poměrem min. 45% a případně oddělit invalidní a pozůstalostní důchodové pojištění jako pojištění rizik s jinou úpravou nebo zapojit Úrazovou pojišťovnu a pojištění povinného ručení a další do systému (viz další text)*

## **II/ Při rozhodování o dalších pilířích důchodového systému je nutno především:**

### **2.pilíř - penzijní připojištění u penzijních fondů**

*Tento pilíř nemá praktický význam pro cca 40% zaměstnanců s nízkými příjmy, zejména mladé rodiny s dětmi, u kterých dostatečná částka na příspěvek, který by vyprodukoval zajímavou penzi, není k dispozici. Proto by tento pilíř měl být určen a i dimenzován pro skupiny s vyššími příjmy, aby jim kompenzoval příjmovou solidaritu, případně pro OSVČ, aby mohli kompenzovat své nízké příspěvky a*

důchody z hlavního pilíře. To je podle našeho názoru pro zaměstnance s vyšším než průměrným příjmem (cca 30% zaměstnanců).

Předem je ale nezbytné řešit u penzijních fondů jejich nízkou efektivitu oproti státnímu důchodovému systému. Podle výročních zpráv Asociace penzijních fondů je zhodnocení účtů klientů po odečtení daně těsně kolem inflace, zatímco u UDZ je každoroční růst prostředků na důchody roven růstu hrubých mezd. Za posledních 10 let se jedná o průměrný rozdíl ve výnosu cca 3% ročně a náklady vztažené na obrat (příspěvky + vyplacené důchody) jsou cca 7% v UDZ jsou 1-2% ročně. Proto je evidentní, že z příspěvků klientů v penzijních fondech budou vypláceny důchody o 10 až 15% nižší než při stejných příspěvcích do hlavního pilíře (UDZ).

Doporučujeme proto před rozhodnutím o definitivní poloze 2. pilíře provést audity tržní hodnoty aktiv penzijních fondů, zlikvidovat deficity oproti pasivům (úcty klientů) přijmout kontrolní opatření ke snížení rizik a celkových nákladů a teprve potom rozhodnout.

Proto odmítáme zejména návrhy na možnost částečného vyvázání se ze státního systému (opt out) a přechod této části pojištění do penzijních fondů. Rovněž ze stejných důvodů odmítáme návrh na snížení příspěvků do státního systému na 20% a zavedení rovného důchodu ve výši 20% průměrné hrubé mzdy, to je na úrovni životního minima s tím, že navýšení si každý občan vytvoří účastí v penzijních fondech.

Veřejnost je klamána reklamními příspěvky vedoucích pracovníků fondů a některých ekonomů o úspěších penzijního připojištění. Ve skutečnosti fungují převážně jako výhodné spoření se státním příspěvkem na 5 let (státní příspěvek 150 Kč na 500,- příspěvku klienta zajišťuje krátkodobý slušný výnos), zatímco st. příspěvek 150 Kč měsíčně vydá po 40 letech spoření na doživotní důchod cca 300 Kč měsíčně v dnešních cenách, což pro důchodové navýšení nemá praktický význam.

Aby penzijní fondy mohly fungovat významně jako 2. pilíř musely by:

- a/ mít čistý výnos pro klienta ve výši růstu prům. hrubé mzdy
- b/ mít náklady do 2% obratu (příspěvky + vyplacené důchody v daném roce)
- c/ mít státní garanci proti úpadku včetně příslušné státní kontroly

Veřejnost je třeba seznámit s tím, že stávající penzijní fondy tyto skutečnosti zdaleka nesplňují a proto pro zajištění potřebného navýšení důchodu, pokud bude hlavní pilíř snižován, nejsou zatím efektivně použitelné.

### 3. pilíř zaměstnanecké penzijní připojištění

Po prostudování zaměstnaneckého penzijního připojištění (zejména ve Velké Británii) zjišťujeme, že pokud je založeno přímo u zaměstnavatele je mnohem efektivnější, než naše současné penzijní fondy a pracuje na jiných principech. Doporučujeme věnovat tomuto druhu připojištění mnohem větší pozornost při rozhodování o reformě.

**Závěr:** Penzijní fondy mohou být použity jako významný 2. pilíř jako řešení pro občany s nadprůměrnými příjmy a případně OSVČ za předpokladu, že budou splněny podmínky a/, b/, c/. Zaměstnanecké penzijní fondy dopracovat a do návrhu reformy zahrnout

**III./ Invalidní a pozůstalostní důchody** tvoří 1/3 prostředků vybraných a vydaných na důchody, to je cca 9% z hrubých mezd a 1/3 příspěvků OSVČ. Podle našeho názoru je třeba urychleně založit Úrazovou pojišťovnu a invalidní a pozůstalostní důchody řešit z několika zdrojů mimo starobní důchodové pojištění, nebo v rámci důchodového pojištění, ale s tím, že plné krytí invalidních a pozůstalostních důchodů z úrazů viz a/, b/, c/ by hradily do systému komerční pojišťovny a viz d/ by hradil stát z rozpočtu.

a/ pracovní úrazy a z nich plynoucí invalidní a pozůstalostní důchody by mělo pokrýt povinné úrazové

*pojištění zaměstnanců a OSVČ*

*b/ sportovní úrazy a z nich plynoucí invalidní a pozůstalostní důchody by mělo u registrovaných sportovců krýt povinné pojištění komerční*

*c/ úrazy z dopravních nehod a z nich plynoucí invalidní a pozůstalostní důchody by mělo krýt pojištění povinného ručení*

*d/ ostatní invalidita vrozená, způsobená nemocí případně dalšími objektivními příčinami by měla být kryta účastí státu*

*Miliardové zisky pojišťoven pramení mimo jiné i z toho, že část jejich povinností při likvidaci škod, pokud jde o invalidní důchody, přebírá stát v rámci důchodového pojištění*

**Závěr:** *Námi navrhovaná úprava by umožnila snížit pojistné příspěvky zaměstnance i zaměstnavatele na starobní i invalidní důchodové pojištění, aniž by byl náhradový poměr starobních důchodů snížen.*

#### **IV/ Úhrada státu za náhradní doby**

*Nedostatek peněz ve stávajícím systému je mimo jiné způsoben tím, že stát neplatí do systému pojistné za náhradní doby obdobně, jako tomu je u zdravotního pojištění. Pokud reforma bude uznávat náhradní doby, pak by je měla finančně ohodnotit a stát by měl za příslušné osoby v daném roce platit i pojistné do systému. Finanční ohodnocení by mělo i vliv na vypočtenou výši důchodu. V současné době je na tom nejlépe při výpočtu důchodu člověk s vysokými příjmy a vysokým podílem náhradních dob.*

#### **V/ Komerční životní a další pojištění - 4. pilíř**

*Toto pojištění je významné zejména pro pojišťovny a v historii pojišťovnictví vždy bylo ziskovým pilířem pojišťoven a hradilo ztráty z ostatních produktů při katastrofách. Má zvláštní význam pro nejbohatší skupiny občanů a dále pro skupiny, které vykonávají vysoce rizikovou a honorovanou činnost a potřebují sebe a své rodiny zabezpečit proti mimořádnému riziku. Tak by také mělo být vnímáno a zařazeno do celého důchodového systému.*

#### **VI/ Valorizace důchodů**

*Způsob valorizace důchodů a způsob indexace příspěvků pojištěnců pro výpočet nových důchodů by měl být závazně řešen v novém zákonu o důchodovém pojištění v rámci reformy. Trváme na tom, aby indexace základů pro výpočet nových důchodů byla rovna valorizaci důchodů pro daný rok. Jen tak je možno docílit, aby reálná hodnota dříve přiznaných důchodů trvale neklesala oproti nově přiznaným důchodům a oproti vývoji životní úrovně celé společnosti a aby i způsob výpočtu valorizace a základů pro nové důchody byl vypočítán ze stejného základu a se stejným zpožděním. Tento princip nepopírá zásluhovost systému, ale naopak směřuje k tomu, aby zásluhovost nebyla devastována postupnou nivelizací, jako je tomu dnes.*

**Závěr:** *Systém výpočtu důchodů a systém valorizace důchodů by měl být součástí zákona a ve vzájemném souladu.*

*Praha dne 19. 10. 2006.*